บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำรังสีและสารกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น ด้านการแพทย์มีการนำเอาสารกัมมันตรังสี และรังสีมาใช้ในการตรวจวินิจฉัยและรักษาโรค ทำให้การวินิจฉัย และรักษาโรคของแพทย์ เป็นไปอย่างถูกต้อง และรวดเร็ว สามารถบรรเทาความเจ็บปวด และช่วยชีวิต ของผู้ป่วยได้มากขึ้น ด้านการเกษตรเนื่องจากประเทศไทยจัดว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม เพราะประชากร กว่าร้อยละ 60 ยังคงยึดการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ดังนั้น การค้นคว้าวิจัยทางการเกษตร เพื่อเพิ่มปริมาณ และคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเกษตรกร เพราะหมายถึงรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ของเกษตรกร ในปัจจุบันได้มีการใช้ เทคโนโลยีนิวเคลียร์เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเกษตร ในหลาย ๆ ด้าน เช่น การกำจัดศัตรูพืช การปรับปรุงพันธุ์ เพื่อเพิ่มผลผลิต การเก็บถนอม รักษาผลผลิต ไม่ให้เสียหาย นอกจากนั้นก็ยังมี การใช้รังสีฉายพันธุ์พืช เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม ให้ได้พันธุ์พืชที่มีผลผลิตสูง และด้านอุตสหกรรม เช่น การนำรังสีมาใช้ในการตรวจสอบวัสดุแบบไม่ทำลาย ตัวอย่าง การสำรวจหาแหล่งน้ำมันใต้ดิน ความชื้นในดิน ด้วยรังสีนิวตรอน ใช้วัดระดับของของไหลสารเคมีต่าง ๆ ในขบวนการผลิตในโรงงาน การควบคุมความหนาของแผ่นกระดาษ หรือแผ่นอลูมิเนียมโดยการใช้รังสีเบต้า การเปลี่ยนสีของอัญมณีและอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นนับว่าเป็นการนำรังสีและสารกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์อย่างสันติ ดังที่กล่าวมาแล้วถึงแม้รังสีจะมีประโยชน์อย่างมากก็ตาม หากผู้ใช้ไม่รู้จักวิธีการเฝ้าระวังอันตรายแล้ว รังสีก็จะกลายเป็นสิ่งที่ให้โทษมหันต์ได้เช่นกัน เพราะรังสีเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ดังนั้นจึงได้มีหน่วยงานกลางระดับประเทศที่ทำหน้าที่ดูแลการใช้พลังงานนิวเคลียร์ที่มีชื่อย่อว่า IAEA (International Atomic Energy Agency) [1] ในการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในการป้องกันรังสี (Basic Safety Standards for Radiation Protection) โดยจัดพิมพ์ร่วมกับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO), International Labour Organization (ILO) และ The OECD Nuclear Energy Agency (NEA) มาตรฐานเหล่านี้ได้นำไปใช้ทั่วโลก เพื่อให้มั่นใจในความปลอดภัยและการป้องกันรังสี ต่อเจ้าหน้าที่ด้านรังสีและประชาชนทั่วไป

ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ปฏิบัติงานที่ เกี่ยวข้องกับรังสีอยู่ประมาณ 13,000 คน บุคคลเหล่านี้ได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยด้านรังสีด้วยการตรวจสอบให้บริเวณที่ปฏิบัติงานต้องมีระดับรังสีอยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัย แต่บุคคลเหล่านี้มีโอกาสที่จะได้รับรังสีขณะปฏิบัติงานที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การจับคนไข้ หรือผู้ปฏิบัติงานถ่ายภาพด้วยรังสีในงานอุตสาหกรรม บุคลากรประเภทนี้ต้องใช้เครื่องวัดรังสีประจำตัวบุคคลติดตัวเพื่อวัดระดับรังสีที่ได้รับขณะปฏิบัติงาน โดยระดับของรังสีที่ได้รับจะต้องไม่เกินโดสลิมิต (Dose Limit) [2] และ [3] ที่กำหนดโดย ICRP สำหรับเครื่องวัดรังสีป ระจำบุคคลที่กองรังสีและเครื่องมือแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ให้บริการแก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ ยวข้องกับรังสีมี 2 ประเภท คือ แบบใช้ตลับฟิล์ม (Film Badge) และแบบใช้ตลับเทอร์โมลูมิเนสเซน ต์โดสิมิเตอร์ (TLD Badge) การวัดด้วยฟิล์มเป็นวิธีเก่าที่ใช้กันมาเป็นเวลา นาน เนื่องจากมีราคาถูก แต่มีข้อจำกัดในด้านประสิทธิภาพการวัด ปัจจุบันจึงเริ่มมีการปรับระบบการให้บริการ โดยมีการนำ TLD Badge มาให้บริการเนื่องจากมีประสิทธิภาพดีกว่าการใช้ Film Badge แต่ยังมีข้อจำกัดตรงที่ทีแอลดีมีราคาแพงเนื่องจากยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศ แสดงดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 ตัวอย่างแผ่นวัดรังสีทีแอลดี (TLD Card) ซึ่งประกอบด้วยเม็ดทีแอลดี 4 เม็ด ที่ผนึกอยู่บนแผ่นโลหะที่มีบาร์โค๊ท และแสดงตลับวัดรังสีทีแอลดี (TLD Badge) ซึ่งมีลักษณะเป็นกล่องโพลิเมอร์สำหรับบรรจุทีแอลดีการ์ดอยู่ภายใน ที่ผลิตในเชิงพาณิชย์จากต่างประเทศ [4]

ดังนั้นแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวคือการทำวิจัยและพัฒนาวัสดุเทอร์โมลูมิเนสเซน ต์เพื่อนำมาทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่าลิเธียมฟลูออไรด์ (LiF) ในธรรมชาติไม่มีคุณสมบัติที่จะนำมาใช้เป็นหัววัดรั งสีได้จะต้องนำมาโด๊ปให้เกิดคุ ณสมบัติพิเศษขึ้นภายในอะตอม คือเมื่อได้รับพลังงานจากรังสีแล้วจะเกิดสภาวะกึ่งเสถียรขึ้นในอะตอม โดยที่พลังงานจำนวนหนึ่งจะถูกเก็บไว้ในผลึก และเป็นการเก็บอย่างถาวร ผลึกนี้จะเก็บพลังงานนั้นไว้จนกระทั่งได้รับพลังงานความร้อนที่เหมาะสมปริ มาณหนึ่ง จึงจะคายพลังงานนั้นออกมาในรูปแสงสว่างและอะตอมก็จะกลับสู่สถานะพื้นฐานดังเดิมจึงเรียกผลึกลิเธียมฟลูออไรด์ ที่โด๊ปแล้วนี้ว่าเป็น Thermoluminescence Dosimeter (TLD) ทั้งนี้เพราะสามารถนำมาใช้เป็นหัววัดรังสี โดยอาศัยหลักการที่ปริมาณแสงที่ปล่อยออกมาจากทีแ อลดีจะแปรผันโดยตรงกับปริมาณรังสีที่ทีแอลดีได้รับสะสมไว้ พลังงานในรูปของแสงสว่างนี้สามารถวัดได้ด้วยหลอดทวีคูณแสง (Photomultiplier Tube)

จากการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นพบว่าหลายประเทศได้ทำการวิจัยและพัฒนาทีแอลดีชนิดต่าง ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง หลายชนิด เช่น LiF : Mg, Ti LiF : Mg, Cu, P LiF : Mg, Cu, Na, Si โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไม่นานมานี้ได้มีกลุ่มนักวิจัยในประเทศเกาหลี ได้ ลงตีพิมพ์ผลงานที แอลดีชนิดที่ใช้สารหลักเป็นลิเธียมฟลูออไรด์และใช้สารเจือชนิดใหม่เป็น แมกนีเซียม คอปเปอร์ และซิลิกอน โดยใช้วิธีการเตรียมแบบ ซินเตอร์ (Sintering method) และวิธีหลอมที่อุณหภูมิสูง (Melting method) ซึ่งเป็นวิธีการเตรียมที่ได้ผลึกโพลี (Poly Crystal) เขาพบว่าทีแอลดีชนิดใหม่นี้มีข้อดีกว่าทีแอลดีที่มีชื่อทางการค้าว่า TLD-100 (เป็นทีแอลดีชนิดลิเธียมฟลูออไรด์ที่เจือด้วยแมกนีเซียมและไททาเนียม) ถึง 55 เท่า [5] และ [6] เมื่อทำการแอนนีลด้วยเทคนิคแบบ Dual-Step Thermal treatment พบว่าสัญญาณแสงที่ปล่อยออกมามีตำแหน่งพีคหลักที่อุณหภูมิประมาณ 250 องศาเซลเซียส และเมื่อนำทีแอลดีไปแอนนีลด้วยอุณหภูมิ 260 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 10 นาทีก่อนการนำมาใช้งาน พบว่าคุณสมบัติความเป็นเทอร์โมลูมิเนสเซนต์และโครงสร้าง โกลว์เคิร์ฟ ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ถูกนำมาใช้งานซ้ำ ๆ [7]

จากข้อมูลดังกล่าวทีแอลดีชนิดนี้จึงมีความน่าสนใจ ที่จะนำมาทำวิจัยและพัฒนา ต่อโดยใช้เทคนิคการเตรียม ที่ต่างจากกลุ่มวิจัย ในประเทศเกาหลี คือ การเตรียมที แอลดีด้วยเทคนิคบริดจ์แมน [17] [18] [19] [20] [21] และ [22] ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าจะได้คุณสมบัติที่แตกต่างจากเดิม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเทคนิคที่จัดโครงสร้าง unit cell ของลิเธียมฟลูออไรด์ให้ เป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเคลื่อนที่ของอิเล็คตรอน ภายในอะตอม และคุณสมบัติความเป็นเทอร์โมลูมิเนสเซนต์เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาเครื่องวัดรังสีประจำตัวบุคคลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เหมาะสมที่จะใช้ในการปลี่ยนโครงสร้างผลึกของสารลิเธียมฟลูออไรด์ (LiF) ที่เจือด้วยสารเจือ Mg, Cu, Na, Si ให้มีโครงสร้างเป็นผลึกเชิงเดี่ยวด้วยวิธีบริดจ์แมน

1.2.2 ศึกษาโครงสร้างผลึกด้วยเทคนิคการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์

1.2.3 ศึกษาและทดสอบคุณสมบัติความเป็นเทอร์โมลูมิเนสเซนซ์ ตามค่ามาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ใน IEC (International Electrotechnical Commission) 1066 International Standard "Thermoluminescence dosimetry systems for personal and environmental monitoring". โดยคุณสมบัติที่จะทดสอบมีดังต่อไปนี้

1) ผลของชนิดและปริมาณสารเจือที่มีต่อความไวในการตอบสนองต่อรังสี

2) ผลของชนิดและปริมาณสารเจือที่มีต่อความลึกของหลุมกับดักที่สร้างขึ้น

3) ผลของพลังงานของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีต่อความไวในการตอบสนองต่อรังสี

4) การจางหายไปของสัญญานแสงที่ปล่อยออกมาจากปริมาณแสง

5) ผลของการใช้งานซ้ำที่มีต่อคุณสมบัติความเป็นทีแอลดี

1.2.4 คำนวณหาค่าพารามิเตอร์กับดักพลังงานจลน์ของผลึกทีแอลดีที่เตรียม ได้ โดยใช้เทคนิคการเปลี่ยนแปลงอัตราการให้ความร้อน (Heating Rate Method) และใช้โปรแกรม Computer Glow Curve Deconvolution (CGCD)

1.2.5 หาค่า effective atomic number และparameter ต่างๆที่สัมพันธ์กันโดยใช้เทคนิคทางนิวเคลียร์เปรียบเทียบกับการใช้โปรแกรม XCOM

1.2.6 ศึกษาและเปรียบเทียบผลการทดลองทั้งหมดกับที แอล ดี ที่จำหน่ายในเชิงพาณิชย์ของต่างประเทศ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 สามารถ ระบุตัวแปรของการปลูกผลึกด้ วยเทคนิคแบบ บริดจ์แมนที่มีผลต่อคุณสมบัติเทอร์โมลูมิเนสเซนต์ของทีแอลดีชนิดลิเธียมฟลูออไรด์(LiF)ที่เจือด้วยสารเจือ แมกนีเซียม คอปเปอร์ โซเดียม ซิลิกอน

1.3.2 สามารถระบุความเข้มข้นของปริมาณสารเจือแมกนีเซียม คอบเปอร์ และซิลิกอนที่มีความเหมาะสมต่อคุณสมบัติความเป็นเทอร์โมลูมิเนสเซนต์

1.3.3 เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนา ที แอล ดี ชนิดนี้ให้ดียิ่งขึ้น

1.3.4 การเผยแพร่ในวารสาร วิชาการระดับชาติ และระดับนานาชาติอย่างน้อย 2 บทความวิจัย

1.3.5 อนุสิทธิบัตร 1 คำขอ

1.3.6 มีหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.4 ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากระบวนการเตรียมทีแอลดี แบบผลึกโพลีชนิดลิเธียมฟลูออไรด์ : แมกนีเซียม คอปเปอร์ โซเดียม ซิลิกอน โดยเติมสารเจือแมกนีเซียม คอบเปอร์ โซเดียม ซิลิกอน โดยใช้เทคนิคการหลอมที่อุณหภูมิสูง [14] และ [15] และแบบผลึกเชิงเดี่ยวด้วยเทคนิคบริดจ์แมน และศึกษาคุณสมบัติของวัสดุเทอร์โมลูมิเนสเซนต์ และผลของการเติมสารเจือ แมกนีเซียม คอ ปเปอร์ ที่ปริมาณความเข้มข้นที่คงที่เท่ากับ 0.2 โมลเปอร์เซ็นต์ และ 0.05 โมลเปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ [17] [18] [19] [20] และ [21] และทำการเปลี่ยนปริมาณสารเจือ โซเดียม ตั้งแต่ 0-0.50 โมลเปอร์เซ็นต์ เปลี่ยนแปลงปริมาณซิลิกอนตั้งแต่ 0.00 ถึง 2.00 โมลเปอร์เซ็นต์